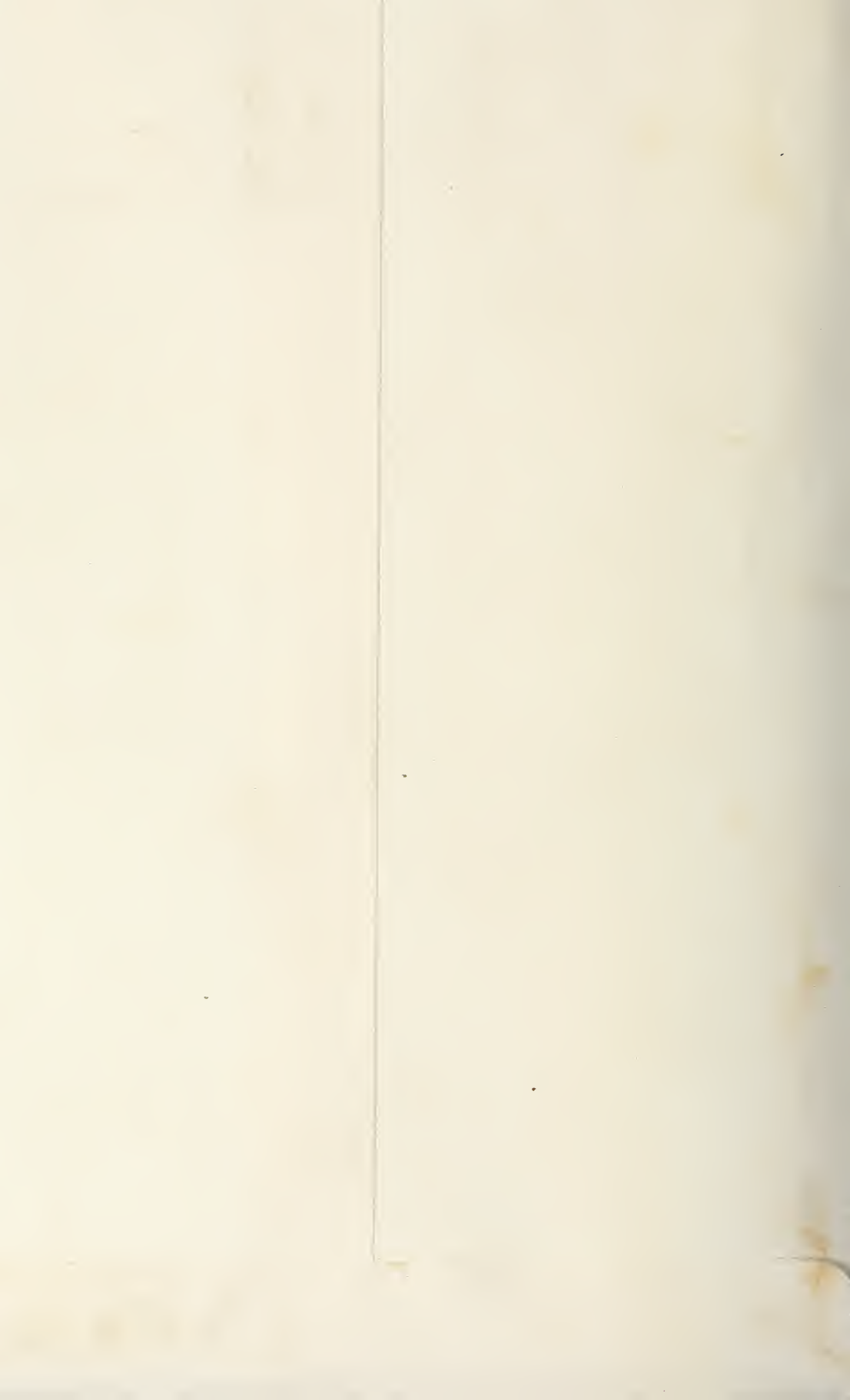

DL 495

S8 C6

Copy 1

495
8 C6
py 1

Mag. Kjeld Stab.

Vid

P. J. B. Coickeron.

Class DL 495

Book .S8C6

Huitfeldt-Kaas Collection

Separatoplyst af *Meddelelser*, II,
for den evangel. lutheriske
kirke i Norge. (s. 755-461)

Et bidrag til magister
Ljeld Stubs historie,
af
P. J. B. Coucheron.

Christiania, 1859.

IL 495

.S 806

Magister Kjeld Stubs Berømmelse skriver sig ene og alene fra hans krigerske Virksomhed; han staar for os som den vældige Præst, der, da Fædrenelandet var i Fare, kastede Præstekjolen og med en erfaren Krigers Indsigt og Uforfærdethed forsvarede Landets Grændser mod en mægtig og krigsvant Fiende. Herved er det, at han har gjort sit Navn udødeligt, og denne mest glimrende Tid i hans Liv er det naturligvis ogsaa, som især fremhæves af dem, der have leveret Efterretninger om ham, medens man faar Lidet at vide om hans egentlige Kaldsvirksomhed. Man ser kun Kriegeren i ham og ikke Præsten. Man ved, at hans Liv var rigt paa Omvexlinger, men om de Grunde, der foranledigede dem, gives kun sparsomme Oplysninger. Efter Gjessings „Jubellærere“ (3dje Del S. 311) anføres her Hovedtrækkene af hans Liv.

Han er født den 10de Decbr. 1607 i Halland, hvor hans Fader Laurids Kjeldsen Stub var Præst i Hisholt og Fauersholt Sogne. Han modtog sin første Undervisning i Landskrona og Slagelse Skoler og kom 1626 til Universitetet i Kjøbenhavn. Efter at have studeret et Par Aar der, især Mathematik, Philologi og Theologi, drog han til Udlandet og gav sig i Krigstjeneste som Ingenieur i den kejserlige Hær. Da han i 1631 kom hjem, blev han ansat som Hører ved vor Frue Latinskole i Kjøbenhavn, men drog saa atter et

Par Gange udenlands som Hovmester for unge Adelsmænd; 1635 tog han i Kjøbenhavn Magistergraden og kaldtes samme Aar af Magistraten i Christiania til Sognepræst; der var han til 1641, da han flyttede til Ullensaker, hvor han blev Provst 1647 og døde 20de April 1663.

Man ser saaledes, at han endnu i sin kraftigste Ungdom viede sig til Kirkens Tjeneste; hvis han, som der angives, var født 1607, var han kun 28 Aar gammel, da han i 1635 kaldtes til Sognepræst i Christiania. Her ligger strax det Spørgsmaal nær — hvad var det, som bevirkede denne Overgang fra Krieger til Præst? Var det blot fordi han var bleven kjed af Krigsstanden ¹⁾, eller følte han noget indre Kald til den gejstlige Stand? Naar man ser, at han 10 Aar efter atter befinder sig i fuld krigersk Virksomhed, synes man at have Grund til at tvivle om, at han havde fundet sin rette Plads som Præst. Om man end ikke vil istemme hans Dattersøns Dom, „at det smagte noget af den gamle papistiske Surdejg og det vilde gejstlige Væsen, som da var“, saa maa man dog indrømme, at den Stilling, som Mag. Kjeld nu for en Tid indtraadte i, kun var lidet overensstemmende med hans Kald og Embede. Men man kan visselig ikke antage, at det var af eget frit Valg, at han nu atter i sin modne Mandalder tog fat paa Krigshaandverket; den Befalingspost, som han nu beklædte omtrent et Aars Tid ²⁾, blev han vistnok

¹⁾ Saa synes hans Dattersön Provst M. Stub at mene i sine biografiske Efterretninger om Mag. Kjeld Stub, der findes i det Kongelige norske Vidensk. Selskabs Bibl.; Manusk. Nr. 49 4to.

²⁾ Hans Bestallingsbrev er udstedt 19de Septbr. 1644 (Gjessing III, 311 flg.), og Freden til Brömsebro sluttedes den 13de Aug. 1645 (Holbergs Danmarks Hist. II, 870). — I hans Bestallingsbrev, hvoraf Gjenpart findes i det ovennævnte Manuskript af Dattersönnen, siger Hannibal Sehested, at han „för den uformodentlige Krigs förste Anfang og indtil denne Tid udi adskillige Occasioner, inden saavel som udenfor Grændserne, underdanigst og troligst sig haver ladet bruge, saa at hannem derover dette Riges Grændser og Passer, saavidt Akershus sig strækker, bedst bekjendt monne være“.

saa godt som tvungen til at overtage; Kong Christian IV's egen Opfordring, hans høje Vens og Velynders Hannibal Sehesteds indtrængende Forestillinger og Landets fortvivlede Stilling gav ham ej andet Valg; sin gejstlige Dragt aflagde han vistnok, men vilde heller ikke antage Krigerens; „i sin sorte Habit“ foer han i Spidsen for sin 12 Mand stærke Livvagt, som han underholdt paa egen Bekostning, frem og tilbage langs Grændsen, som han havde det Hverv at bevogte, „og var ligesom et Gjærde for, at de Svenske ingensteds kunde sætte Foden paa den Kant, hvorsomhelst han kommanderede, til at gjøre Indfald i Norge“ (Slange, Christ. IV's Hist. S. 1259). Det synes heller ikke, at Samtiden har lagt ham denne hans krigerske Virksomhed til Last som Noget, der stred mod hans Kalds Værdighed; de tvingende Forholde have sikkerlig hos den fuldkommen retfærdiggjort ham, om Nogen overhovedet tog Anstød deraf ³⁾).

Denne korte Episode af hans Liv kan vel saaledes ikke anføres som Bevis paa, at han ej af indre Kald, men kun af ydre Grunde havde traadt ind i den gejstlige Stand. Kun af hans Færd som Præst kan man med Rette dømme herom, og det er just nogle Efterretninger fra den Tid, da han var Sognepræst i Christiania, som her skulle gives.

Det er anført, at han i 1641 forlod Christiania; Sognepræsten i Ullensaker, Mag. Trugels Nielsen, fik hans Embede i Christiania, og han flyttede til Ullensaker, i hvilket Kald han forblev til sin Død. Grundene til denne Flytning anføres forskjelligt. Hammond i Anhanget til sin Missions-

³⁾ Et hæderligt Træk, som ikke bør lades upaataalt, var hans Uegennyttighed; han opofrede i denne Krig næsten sin hele Formue i Statens Tjeneste. En liden Tiende, som tilstodes ham paa Levetid, stod ikke i Forhold til hans havte Udgifter; „men Stub, som slet ikke havde fordret (Noget), var fornøjet dermed og taledede hverken om Fortjenester eller Erstatning“ (Malling, Store og gode Handl. S. 85).

historie siger om den Sag Følgende: „Da Manden elskede Studeringer, der udfordre stille Ro, og følte, han tjente til noget Mere og kunde udrette Andet end gjøre idelige Opvartninger, overløbes af Lediggjængere, disse Tidens Mordere, hindres fra Fremgang udi alvorlige, Eftertanke udfordrende Videnskaber ved bestandig Løben og Renden til mange Forretninger af det Slags, som kræve mere Hestekræfter, end sund Sands, og kan forrettes ligesaa godt af en Lærd som af en Ulærd, søgte han Landet, altid behageligt for den Tænkende og Arbejdsomme, og blev Sognepræst til Ullensaker“. Det kan vistnok ikke benegtes, at Mag. Kjeld, der var en Mand med videnskabelige Interesser, kan have følt sig misfornøjet med sin Stilling under disse for hans Studier ugunstige Forhold, men det hele Citat af Hammond synes dog mere at bære Præget af at være et almindeligt Ræsonnement, end at være støttet paa bestemte Kjendsgjæringer. Hans Dattersøn (i det anførte Manuskript) angiver Grunden noget bestemt; han siger, at han drog fra Christiania, „dertil foranlediget af Magistratens Chicaner, som contrecarerede⁴⁾ ham i de Anstalter, han vilde indrette i Kirkestaten“, og Gjessing i (sine „Jubellærere“) siger, at Aarsagen til Flytningen var, at han var kommen i en fortrædelig Stridighed med Raadmand Ruus, fordi han havde beskyldt ham for et Fruentimmer. I Oslo Domkapitels Protokoller, der opbevares i Rigsarkivet, findes vidtløftige Dokumenter til en Proces mellem Mag. Kjeld Stub og Borgermester i Christiania Laurids Ruus; denne Proces er det vel ogsaa, som Provst Stub og Gjessing sigte til, men som det ikke lader til, at de have haft nogen nøjagtig Kundskab om. Der skal i det Følgende vises, at de have været paa ret Spor, naar de angive den som Anledning til Forflyttelsen.

⁴⁾ rettet for: „contrecarerede“.

Sagen er temmelig indviklet og Oplysningerne om dens egentlige Sammenhæng ere sparsomme, saameget mere som Mag. Kjeld erklærer, at han ifølge Embedspligt ikke kan indlade sig paa Detaillerne i Sagen. Foreløbig gives her en kort historisk Oversigt, for at man nogenlunde kan faa Rede paa, hvad der passerede, før den egentlige Proces begyndte. Gjenstanden for Tvistigheden er vistnok ikke af stor Betydning, men de Aktstykker, som i Anledning af den fremkom, give adskillige Oplysninger om Forholdet mellem Præst og Menighed i de Tider og lade os tillige faa et Indblik i den Tids private Liv.

Borgermester L. Ruus søgte at hindre Trolovelse mellem en af Byeus Borgere Helge Christophersen og Maren Jensdatter, hvis Slægting og Formynder Borgermesteren maa have været. Grunden hertil var, at han mistænkte Helge for at være trolovet i Holland. I den Anledning hanvendte Helge sig til Mag. Kjeld og bad ham „hjælpe til hos Borgermester, at han maatte faa Trolovelse med Pigen, eftersom Borgermester derudi var ham imod“. Men Mag. Kjelds Overtalelser synes ikke at have frugt et noget hos Borgermesteren; alligevel gik Trolovelsen for sig. Helge blev derfor af Borgermesteren (ifølge Forordn. af 1582 om Ægteskabssager) indstevnet for Kapitelsretten den 7de Marts 1637, men der afgjordes Intet i Sagen; den blev udsat, „eftersom Statholders Betænkende er, at naar Vandet bliver aabent, skal erfares, om Helge er trolovet udi Holland med et Kvindfolk, som formenes“.

Hvordan Efterretningerne fra Holland lød, berettes ikke, men de kunne vel ikke have været ugunstige for Helge, da Borgermesteren naturligvis i saa Fald vilde have beraabt sig paa dem; imidlertid vedblev han dog fremdeles at gjøre Indsigelse mod Trolovelsen, og Mag. Kjeld fortsatte sine Bestræbelser for at forlige dem med hverandre i al Mindelighed. Denne

Mægling afviste dog Borgermesteren, da han paastod, at Sagen var verdslig, og at Mag. Kjelds Indblanding saaledes var uberettiget.

Hertil kom ogsaa, at L. Ruus nærede personlig Uvilje mod Mag. Kjeld; det var nemlig i et Gilde nys forud kommet til aabenbart Brud mellem dem. Denne Sag kom fore senere i Processens Gang, og alle de Tilstedeværende maatte afgive sit Vidnesbyrd om den. Beretningerne give adskillige Oplysninger om den Tids selskabelige Liv, og Indholdet af dem hidsættes derfor. Mag. Kjelds Skildring af, hvad der foregik i Selskabet, lyder saaledes: „Den Dannemand Peder Jørgensens Trolovelse skede den 4de Januar 1637: da om Aftenen, som jeg vel ihukommer, vor Borgermester, hel vel beskjenket, opknepte sin yderste Trøje, tog sig udi Buxelinen med den ene Haand, sprang af sit Sæde udi en Dands, som jeg og med udi var, løb med et Glas paa Haanden nogle Gange rundt omkring, forhindrede og spredte Dandsen, og der han vilde sig nedsætte, faldt hannem, eftersom han var beskjenket, Glasset af Haanden paa Jorden, og hans Hustru Marthe Jensdatter hannem tog ved Armen og fulgte ham ud ad Døren“. Mag. Kjeld tilføjer, at han hverken i Ord eller Gjerning gjorde Borgermesteren nogen Fortræd, Noget, som han mener, de tilstedeværende Gjæster kunne bevidne. De Beretninger, som gives af nogle af disse, stemme ogsaa i Hovedsagen overens med Mag. Kjelds, nemlig at Borgermesteren var beruset, og at han forstyrrede Dandsen. Nærmere Oplysning om Sammenstødet mellem ham og Mag. Kjeld gives af kongl. Tolder Peder Radtke og hans Kone: „Mag. Kjeld dandsede for med et Glas i Haanden og havde Fordandsen; da tog Borgermester Laurids Ruus en Kvinde op og dandsede med, var hel drukken og kom omkring Mag. Kjeld i Dandsen og dandsede hannem fore, hvorudover denne blev vred og truede ham med et Glas, som han havde i Haanden;

hvad Ord dennem faldt imellem, vidste de ikke, men Martha Laurids Ruus's sagde til Borgermester: „Lader os gaa hjem; thi de ville paa Hovedet paa Eder““. Men det maa vel mærkes, at Mag. Kjeld paa Forhaand udtrykkelig havde gjort Indsigelse mod disse to Personers Vidnesbyrd, da han nylig havde havt en Tvist med dem. — Mag. Kjeld benegtede dog ikke Sandheden af dette Vidnesbyrd; at den Skik, at dandse med Glasset i Haanden, var meget almindelig paa den Tid, og at endog gejstlige Mænd i denne og lignende Skikke fulgte den almindelige selskabelige Tone, kan man se deraf, at der den 15de Maj 1638 udgik en kongelig Skrivelse, hvori Bisperne opfordres til at formane Præsterne, at de skulle befitte sig paa et mere christeligt og sømmeligt Levnet, og blandt Andet heder det, at de skulle paamine dem om at afholde sig fra Drukkenskab, „fra at drikke Skaaler, staaende paa Knæerne, at dandse med et Glas i Haanden og lignende verdslige Usømmeligheder“ (et Udtog af Skrivelsen findes i Pontop. Annaler III, S. 72). — Laurids Ruus fortæller ikke noget Nøjere om dette Sammenstød; han anfører det kun som et Udbrud af Mag. Kjelds hadefulde Sindelag mod ham; dette ytrede sig blandt Andet, siger han, „da han udi mange godt Folks Nærværelse og Forsamling udi en Dands en synderlig Ophouff (sic) selv anfangede mod mig (dog muligens han dog var beskjenket), hvorhelst han mig med Hugs Trusel angik“. Men om den Mulighed, at Mag. Kjeld skulde have været beskjenket, vide de tilstedeværende Gjæster Intet. Men Laurids Ruus sætter endnu en anden Mulighed, hvoraf Mag. Kjelds Had til ham kunde forklares, nemlig at det kunde være kommet for Mag. Kjelds Øren, at han paa Raadstuen har talt „mod allehaandø hans nye egensindige optænkte Sædvaner, han her udi Menigheden til største Besværing haver anrettet, som vel ydermere i sin Tid og i Længden skal og kan vorde hannem forstændiget“. Hvilke nye Sædvaner det er, han

mener, siger han ikke, men det er vel den samme Sag, hvortil Provst Stub i sit Manuskript sigter, naar han taler om de nye „Anstalter, han vilde indrette i Kirkestaten“. Det kan dog ikke have været nogen Sag af Betydning, da Mag. Kjeld erklærer, at han ikke har vidst Noget derom, førend han erfarer det af Borgermesterens egen Erklæring, Den Trusel, Borgermesteren fremfører om, at Mag. Kjeld i sin Tid skal faa høre derom, har han ikke udført, idetmindste findes derom Intet i Kapitelsprotokollerne. Nogle Aar senere beretter Mag. Kjelds Eftermand Mag. Trugels Nielsen lejlighedsvis i en anden Sag, „at Mag. Kjeld Stub, da han var Sognepræst i Christiania (uden Tvivl efter Øvrighedens Vilje og Raad) ved flittig Inkquisition i Menigheden hos Nogle haver fundet for-dægtige og sektiske Bøger, som han dennem og haver skilt ved“. Det er saaledes ikke urimeligt, at Mag. Kjeld ved denne Inkquisition og overhovedet ved Iver i sin Embeds-gjerning har stødt an mod mangan gammel Slendrian og saaledes er kommen i et spændt Forhold til enkelte Menighedslemmer (f. Ex. den førnævnte Peder Radtke).

Uvenskabet mellem Mag. Kjeld og Borgermesteren maa have ytret sig paa en eller anden anstødelig Maade eller ialfald have vakt nogen Opmærksomhed; thi man finder, at Statholderen Christopher Urne søgte at bringe Forlig til-veje ved Mægling af Laugmanden Niels Hansen, den anden Borgermester Niels Toller og Lector theol. Oluf Boesen; ved deres forenede Bestræbelser lykkedes det at faa de stridende Parter forligte i Januar 1638. Men det varede ikke længe. Kort Tid efter, i Fastetiden, sendte L. Ruus Bud til Mag. Kjelds Kapellan Niels Christensen Dydingh for at sige, at han vilde komme noget tidlig i Kirken og gaa til Skrifte; denne Opfordring efterkom Hr. Niels, og Borgermesteren og hans Hustru gik i Skriftestolen til ham og fik Afløsning; Borgermesteren plejede ellers altid at gaa til Skrifte

hos Mag. Kjeld. Da denne nu heraf og af Borgermesterens uhøflige Færd i det Hele (han vendte f. Ex. Hovedet bort, naar Mag. Kjeld gik forbi ham i Kirken, for at undgaa at besvare hans Hilsen) troede at mærke, at han nærede de gamle uvenlige Følelser mod ham, vilde han, da han selv skulde gaa til Alters, forud søge at komme til en vis og fast Forligelse med ham og sendte i den Anledning Klokkeren til ham for at bede ham om at faa ham i Tale, men uden at det frugtede; ja han gik ogsaa selv til ham, men blev ikke indladt. Om denne og flere andre Budsendelser have vi en skriftlig Erklæring fra den Mand selv, der gik disse Ærinder; nemlig Klokkeren Simen Halsteenssøn. For at man kan se, med hvilken Mand Mag. Kjeld havde at bestille, anføres her en Del af denne Erklæring. Første Gang, han var hos Borgermesteren, fik han af hans Tjener den Besked, at han ikke kunde faa ham i Tale: „thi her er nogle Fremmede i Stuen hos Fader, og han er med en temmelig Rus“. Anden Gang gav han det Svar, „at Mag. Kjeld vidste, hvor han boede, og dersom han vilde ham Noget, da kunde han gaa til ham; han var ikke hans Dreng; han agtede heller ikke at gaa til Nogen, som sendte Bud til ham, uden til Statholderen“. Videre beretter han: „Anno 1638, vor Frue Dag i Julio, gik jeg efter Mag. Kjelds Befaling til Borgermester Laurids Ruus og sagde hannem en god Dag paa Mag. Kjelds Vegne og bad, at han vilde gjøre vel at møde hjemme hos hannem for ham og hans Medhjælpere imorgen Kl. 8. Mag. Kjeld vilde gaa saa langt for ham en anden Tid igjen, thi han havde Noget at tale med ham i Medhjælpernes Nærværelse paa sit Embeds Vegne. Borgermesteren svarede: Mag. Kjeld har ikke længere Vej til ham, end han har til ham; han havde ligesaameget at betyde som Mester Kjeld, og han tjener ikke Mag. Kjeld; men om det derom skulde gaa (sic), da tjener Mag. Kjeld ham; „han er min Tjener; jeg vil ikke nænne ham bedre,

end jeg agter at holde det med ham. Sal. Her. Thomes (Laugesøn, den forrige Sognepræst) saa og vel til, hvad han gjorde“. Han bad derfor, at Mag. Kjeld skulde se til, at han ikke engang stødte sig paa ham, og dersom Mag. Kjeld og han havde Noget at tale eller Noget tilsammen, da findes det vel i sin Tid; bad dermed sige den Dannemand Mag. Kjeld en god Dag“.

Da disse Budsendelser Intet nyttede, og Mag. Kjeld, naar han kom selv, heller ikke fik Borgermesteren i Tale, saa passede han engang paa ham, da han var i Kirken og fulgte hjem med ham. „Jeg gjorde det“, siger Mag. Kjeld, „eftersom jeg Dagen derefter tog mine Synders Forladelse udi Kirken, og derfor vilde til et trygt Venskab tale fredelig med Borgermester, at ingen Ank i nogen Maade skulde være os imellem; — — og bleve vi da forligte og skiltes Venner ad. Item samme Tid, medens vi vare i Haven ⁵⁾ tilsammen, plukkede Borgermester Kirsebær af Træerne og gav mig dem. Noch fik vi Mad tilsammen; var Borgermester og meget glad udover vor Samtale og sagde sig ikke at ville tage 1000 Rixdaler for den Dag; thi han nu først vidste, hvad for en Mand jeg var, med Mere, saa at vi, hvad vores egen Person angik, var vel med hverandre tilfreds, uanseet jeg hos Borgermester Andet anholdt, som min Person ikke selv angik, det han ikke vilde høre eller agte“. Mag. Kjeld havde altsaa ikke naaet, hvad der var hans Hovedformaal, nemlig at faa Borgermesteren og Helge Christophersen forligte; thi dette maa det være, som han sigter til med det „Andet, som ikke angik hans Person“. Klokkeren sendtes derfor atter til Borgermesteren, men fik kun afvisende og uhøflige Svar.

⁵⁾ Det er ikke urimeligt, at det er den Have, som ligger ligeoverfor det nye Universitet; Ruseløkkbakken skal nemlig have sit Navn af den her omtalte L. Ruus.

Endelig bestemte Mag. Kjeld sig til at tage et afgjørende Skridt. Hans Medhjælpere give herom en meget udførlig Beretning, hvis Simpelhed og Ligefremhed synes at vidne for dens Sanddrthed; da den tillige giver et anskueligt Billede af begge de stridende Parters Færd, anføres det Væsentlige af den. I Begyndelsen af November Maaned vilde Mag. Kjeld atter gaa til Alters; „han bad os“, sige Medhjælperne, „at vi samtlige med ham udi Venlighed om en god Forligelse skulle anmode Borgermester, at han Helge Christoffersen af Hjertet vilde tilgive, og sagde: „jeg tror vist, at den gode Mand endnu lader sig bevæge“. Og der saaledes besluttet var, faldt Mag. Kjeld udi en Hjertesuk og græd bitterligen, saa at Taarerne løb hannem paa Kinderne, og bad Gud bedre sig, at saadan Forargelse skulde findes udi hans Menighed, ønskendes, at det kunde gaa lykkeligen af til Enighed; dette vi og samtligen ønskede; en Part af os sagde, at vi gjerne vilde give ti Rixdaler til de Fattige, at vi ikke skulde have Aarsage til at anmode ham derom. Svarede Mag. Kjeld med grædende Taarer, at han dertil gjerne vilde give for sin Person 100 Rixdaler til de Fattige; ydermere med grædende Taarer gjorde Mag. Kjeld en Formaning til os, at efterdi vi vidste, at Borgermester er en hastig Mand, at vi derfor saa som han udi Alting skulde os forholde hos hannem med Lemfældighed, dermed at forekomme hans Hastighed. — — En af os (Medhjælperne) blev først henskikket af Mester Kjeld med Begjæring, at Mester Kjeld maatte komme Borgermester Laurids Ruus i Tale, og der han forløvede noget længe, forføjede vi os efter ham og fandt baade ham og Borgermesteren staaende ved hans Rauer (sic) og Broen derover, og der vi havde hilset ham med en god Dag, begjærede Mag. Kjeld, at Borgermester vilde lade sig tale noget hemmelig med ham, og det udi Eenlighed og en Særsted udi Gaarden. Borgermester gav til Ansvar, at han vel kunde sige ham det paa

den Sted, de vare. Mag. Kjeld allerførst talte udi Venlighed og Ydmyghed — — og af Guds Ord meget bevægeligen om Enighed og Forligelse Borgermester foreholdt. Item at Mag. Kjeld havde ikke sig til Fortræd, at hans Ord og Raadføring om Forligelse var bleven saa ilde optaget; hvortil Laurids Ruus gav til Svar, at Mag. Kjeld var hans Tjener, og han var ingen Tyv eller Skjelm (de i Vaterland eller Pibervigen med Mere), og det var, som Mag. Kjeld ikke skulde vide at gjøre Forskjel og anse Personer, med flere Ord, som Mag. Kjeld med al Taalmodighed og god Besked optog og sagde, at han var Borgermesters Sjælesørger saavel som de Andres, og han burde formane ham og Flere til Gudelighed; thi ellers vilde Gud kræve det Blod af hans Hænder, om han uden Paamindelse og Advarsel blev omkommen; men Borgermester svarede, at han selv kan forsørge sin Sjæl. Mag. Kjeld holdt Borgermester fore, at han ikke hermed gjorde ham nogen Forhindring, om han ved Retten vil have Nogen at tiltale, men Saadant Guds Retfærdighed og Dommen befalede; er endnu hans Formaning, at Borgermesteren vilde aflægge alt Had af sit Hjerte. Hvorpaa Mag. Kjeld saavel som vi meget flittelig formante ham til Forligelse. — — Mag. Kjeld foreholdt ham og sine øvrige Formaninger, som Borgermester udi Hemmelighed og Venlighed skeet er, og synderlig det, som skede udi Borgermesters Hauge. Borgermester bad Mag. Kjeld tage vare paa sit Eget, det kom hannem intet ved, og ydermere sagde Borgermester, at dersom Mag. Kjeld vilde ikke med Saadant aflade og til Freds være, skulde han mod Mag. Kjeld gribe andre Middel og gjøre sit Bedste, og Mag. Kjeld sagde, at hans Embede var saadant, at han maatte og skulde Saadant gjøre og drive til en god Forligelse. Svarede Borgermester, at det kom ham intet ved, med Mere, og der Borgermester med Saadant ikke længere vilde være besværet, sagde han, at ville lade Sagen fare i den onde Mands Vold, og

svor ved højeste Ed, at hvad (hans) Person angik, da skulde alle de Præster i Verden er ikke kunne bringe ham til at forlige sig med Helge Christoffersen. Hertil svarede Mag. Kjeld, at dersom Borgermester ikke vilde ham tilgive, da nødtes han til at gjøre det, han nødigt vilde, og sagde, at han maatte holde sig fra Herrens Sakramente, indtil saa længe, at han vilde bedre kjende og forstaa sin Synd og forlige sig med sin Modstander. Borgermester vendte sig fra Mag. Kjeld, og Mag. Kjeld bad ham venligen, han vilde dog betænke og komme ihu Alt det hannem var sagt til Advarsel. Borgermester bad, at Mag. Kjeld vilde give ham det udi Pennen, ellers vilde han ikke agte det eller komme det ihu. Mag. Kjeld ønskede Borgermester en god Dag og bad for Guds Skyld, at han endnu vilde betænke sig, og rakte ham sin Haand. Men Borgermester undvigte til sin Dør og ikke vilde give ham sin Haand“.

Statholderen gjorde atter flere Forsøg paa at bringe Forlig tilveje; „men“, siger Lector theol. Oluf Boesen, „Mag. Kjeld vilde sig ikke til Fred accomodere, vilde før coroneam martyris ⁶⁾ og sagde og derhos, at dersom det Forbud mod Laurids Ruus ikke var skeet, skulde det endnu ske; mente og desforuden, at han altfor lindt havde handlet mod Laurids Ruus“. Mag. Kjelds Svigerfader, Bispnen Niels Simensen Glostrup, søgte ogsaa at bevæge ham til at give efter, men forgjæves. Mag. Kjeld vilde nu offentlig lyse til Bands for Laurids Ruus den 18de November, men Løverdag forud, den 17de, kaldtes han op paa Akershus Slot. I Fruerstuen der vare forsamlede Statholderen Christopher Urne, Lector Oluf Boesen, der under Bispens Sygelighed sees at have udført dennes Forretning, Borgermester Niels Toller og Mag. Henning Stockflet (Professor ved Gymnasiet), og der

⁶⁾ rettet for: „coroneus martyri“.

blev det Mag. Kjeld betydet, at han „for adskillige Aarsagers Skyld — — og sønderlige udi saadan og deslige tvivlagtige Tilfælde“ skulde lade det bero med Bandlysningen. Mag. Kjeld gav paa Stedet en skriftlig Erklæring om, at han vilde rette sig efter Befalingen. Atter gjordes nye frugtesløse Mæglingsforsøg, ialt 7 Gange fra 10de November til 21de December. Blandt Andet heder det i Oluf Boesens Referat: „Den 8de December, der ingen Formaning hjælpe kunde, lod Statholder kalde paa Kapitlet udi Lectoris Biværelse Laurids Ruus og Helge Christoffersen, og befandtes dennem imellem ingen Uforligelighed, hvilket blev i Protokollen indtegnet, og Laurids Ruus tilstedt Alterens Sakramentes Brug; da blev og Mag. Kjeld med stor Vidtløftighed udaf Hr. Statholderen paamindt sig endda at betænke, efterdi han nu skinbarlig saa for Øjne og kunde mærke ingen Tvist ydermere Borgermester Laurids Ruus og Helge Christoffersen imellem at være“. Helge erklærede nemlig, at han ikke havde Andet udestaaende med Laurids Ruus, end at denne vilde forhindre hans Trolovelse, men dette var en Sag, som kunde afgjøres ved Lov og Dom; ja han benegtede endog, at han havde bedet Mag. Kjeld tage sig af hans Sag, Noget, han dog senere maatte erkjende at han havde gjort. I Anledning af, at Laurids Ruus blev tilstedt Sakramentet, findes en egenhændig Paategning af Mag. Kjeld saalydende:

„Efterdi jeg Underskrevne anbefales at undertegne, hvorledes jeg mig herefter vil holde, da erklærer jeg mig underdanigst, at efterdi jeg foreholdt haver Borgermester Laurids Ruus, at han sig ikke til Alterens Sakramente indstiller, før end han sig med sin Modstande forligt haver og beviser Ministerio sin tilbørlig Lydighed og Ære, da vil jeg hannem efter denne Befaling gjerne dertil annamme med samme Condition, som forskrevet staar, helst efterdi han sig erklærer Intet med Helge at ville have at skaffe; at det sker af et

godt Hjerte til sin Salighed næst Guds Ære, det ønsker jeg udaf Hjertet og er udi alle Maader vel tilfreds, at han annammes til Sakramentet. At jeg mig herefter vil have at rette, bekjender jeg med egen Haand.

Kjeld Stub“.

Ved dette Forligsmøde var altsaa Intet opnaaet; Mag. Kjelds Paategning vil jo intet Andet sige, end at han vilde tilstede Borgermesteren til Sakramentet, hvis han vilde give efter i Striden; dette skede ikke. Ligesaa lidet nyttede det, at Statholderen den 21de December atter lod dem begge kalde ud til den paa Dødslejet liggende Biskop.

Nu stod Sagen hen et halvt Aars Tid, hvad enten nu nye Forligsforsøg ere prøvede, eller det var, fordi der i Mellemtiden indtraf Bispeskifte; den 6te Januar 1639 døde nemlig Bispen Niels Simensen Glostrup, og hans Eftermand Oluf Boesen blev ikke udnævnt før ud paa Sommeren. Imidlertid har man fundet, at det var umuligt at bringe Parterne til mindeligt Forlig, og Sagen maatte derfor bringes for Retten. Ved Kapitelsstevning af 20de Juli indkaldte Laurids Ruus Mag. Kjeld for Retten. Borgermesterens Klage gik ud paa, „at han under den christelige Kirkes Myndigheds og kongl. Maj.s naadigst derom udgangne Forordningers Skin og dog af sin private Avind og hadefulde Affect udi sine forordnede Medhjælperes Nærværelse meget dristeligen og ubesindeligen hannem forbødet det hellige og højværdige Jesu Christi Nadveres Sakramentes Brug og Delagtighed“, og han formente, „at han sig i saa Maade mod sit hæderlig Embede meget mærkeligen og utilbørligen skal have forgreben og den kongelige Forordning groveligen misbrugt og overtraadt, for hvilket Altsammen han vedbørligen bør at stande tilrette og ved endelig retmæssige Dom at lide og undgælde“.

Den 6te August mødte Parterne for Kapitelsretten, og efterat Statholderen forgjæves havde formanet dem til Forlig,

oplæste Laurids Ruus et langt Indlæg, hvori han fremstiller Sagen paa sin Vis og søger at bevise sine Paastande. Grunden til Mag. Kjelds Færd mod ham var ingen anden end personlig Uvilje mod ham, som kom deraf, at han paa Raadstuen havde talt mod, hvad han kalder Mag. Kjelds „nye egensindige optænkte Sædvaner“; dette sit Fiendskab mod ham havde han vist ved flere Lejligheder; i det omtalte Trolovelsesgilde havde han truet ham med Hug, da han besøgte ham i Haven, havde han overskjændet ham med adskillige trodsige Ord og Trusler, og til Slutning forbød han ham Nadveren den 8de November i Medhjælpernes Nærværelse uden foregaaende Betænkende og Proces; og hvorfor? for det Første siger han, fordi han ikke vilde komme til Mag. Kjeld, da denne sendte Bud til ham, men Grunden dertil var dels, at han havde havt Forhindringer, dels at han ikke vidste, hvad Mag. Kjeld vilde ham, og dernæst, fordi han ikke vilde forlige sig med Helge Christoffersen, med hvem han dog ikke havde Andet udestaaende, end hvad der kunde afgjøres ved Lov og Dom, og som Mag. Kjeld altsaa ingen Ret havde til at blande sig i. „Jeg tror“, siger han, „ikke nogen ærlig christen Mand saa uskyldig Ære og Velfærd at være eftertragtet og det af min egen Sognepræst. — — Saadant kan ikke gaa upaataalt hen; thi mit gode Navn og Rygte ikke alene i Menigheden og udenbyes, mens endog fast over det ganske Land og muligens paa fremmede udlændiske Steder ilde derfor eftertales“.

Mag. Kjeld overgav en Skrivelse, rettet til Statholderen og Bispen Oluf Boesen, hvori han med Heftighed beklager sig over Borgermesteren: — — „Efterdi jeg nu udi lang Tid, det Gud bekjendt og snart Alle aabenbare er, med Taalmodighed mig paabeflittet al Borgermesters Laurids Ruus's Overlast at overvinde, hvilken dog ikke synes uden nu først at begynde: foraarsages jeg nu omsider til min Beskjærmelse og

hans — — tilbørlige Tæmmelse og Spægelse Noget af Borgermesters overdaadig Fortrædelighed, imod mig uforskyldt brugt, klageligen at andrage. Nemlig at foruden mine mange hemmelige og venlige Formaningers og Advarsels Foragt og Optagelse til det Værste og haardnakkelig Gjensigelse, uanset jeg dennem med den Beskedenhed, som jeg for Guds Domstol vil være bekjendt, bekvemmet haver, han og siden for mit Embæds Skyld med Skjælden, Truen, saadant hemmelige Værks Angivelse og Aabenbarelse, Beskikkelse til mine Medhjælpere, Forhindring og Modstand i mit Embede, offentlig Foragt endog i Guds Hus udi adskillige Maader, ja endog paa de Tider, som saadan Forargelse mindst burde at taales, mine Prædikenes Udlæggelse til det Værste, fremmede og ham ej vedkommende Sagers Eftersøgelse og Angivelse, Beskyldninger og nu endelig ved Stevning til denne hemmelige Sags udvortes Forhør mig angreben og sig paa mig forgreben haver, udi hvilket han sig som Guds og den verdslige Lovs Foragter og det Gjærdes Nedtræder, som Gud og Øvrigheden om det hellige Ministerium bygt haver, noksom erklærer. — — Beder om Hjælp til hans Spægelse og min Sikkerhed, at jeg nu ikke længere med Frygt og Suk skal gjøre mit Embede uden tilbørlig Frihed“.

I de mundtlige Forhandlinger for Retten beskyldte Borgermesteren Mag. Kjeld for, at han havde brudt begge de Forligelser, som vare istandbragte mellem dem, saavel den i Januar 1638 som den, der skede i Borgermesterens Have, og at Mag. Kjeld til Slutning „af sit hadske Hjerte den 8de November imod Statholderens Raadføring ved Borgermesterens Døre paa fri Gade under aaben Himmel hannem uformodentlig havde omringet og hannem udi saa Maade ikke behandlet som en Øvrighedsperson; men som en besynderlig forargelig Menneske udi Menigheden, hvilke Ordinansen saavel som Kirke-disciplinen, Nadverens Sakramentes Brug tvende Gange om

Aaret formenes⁷⁾. Hertil svarede Mag. Kjeld, at Laurids Ruus selv brød den første Forligelse, idet han i Fasten lod kalde Kapellanen i Kirken førend den rette Tid og skriftede for ham, hvilket han mente, at han havde gjort ham til „Bravat“ og Foragt. Dertil gav Ruus til Gjensvar, at det stod ham frit for at gaa, til hvilken af Præsterne han vilde, for at lade sig absolvere, saa at Mag. Kjeld ikke havde fornøden at tage sig den Sag saa nær; at han af en saa ringe Aarsag brød den første Forligelse viste, at han var en ufredfærdig og urolig Mand. — Da nogle af de i Sagen indviklede Personer vare fraværende, blev der ikke fældt nogen Dom, men den blev opsat.

Den 22de August kom Parterne anden Gang for Retten, og der gjordes atter et Forsøg paa at bevæge dem til Forlig. Mag. Kjeld svarede dertil: „at han saare gjerne vilde være Laurids Ruus's Ven, men at skulle bekjende sig at have foregrebet mod Laurids Ruus vilde han aldrig indgaa eller bekjende“. Her i denne Rettergang skulde Borgermesteren bevise, at Mag. Kjeld af privat Had havde forbudt ham Sakramentet; men Vidnernes Udsagn om, hvad der passerede i Fæsterøllet (hvoraf før er anført det Væsentligste), gik i det Hele kun ud paa, at der havde været Uenighed mellem dem, og det viser sig klarlig, at Borgermesteren i sin noget vel lystige Stemning havde givet Anledningen. Helge Christophersen erklærede, at han vistnok havde bedet Mag. Kjeld om at lægge et godt Ord ind for ham hos Borgermesteren for at faa ham til at samtykke i Trolovelsen, men vidnede tillige med Ed, at han ikke havde beklaget sig over ham, at han havde erklæret Mag. Kjeld, at han ikke havde noget personligt Uvenskab med Laurids Ruus, og at han hvad den Sag angik,

⁷⁾ Han sigter her til Ordinansen Fol. 23: „Og saa skal der afkyndis altid hvert Aar tösser (to Gange), hvilke sig skulle undholde for Alterens Sakramente, Palmesöndag og 4de Söndag i Advent“.

som stod dem imellem, kunde afgjøre den ved Retten. Paa den anden Side maatte han ogsaa tilstaa, at Mag. Kjeld tit og ofte havde raadet ham til at leve i Fredelighed og Venskabelighed med Borgermesteren og se til at forlige sig med ham i Mindelighed.

Det synes, som om Mag. Kjeld har taget sig af Helges Sag med mere Iver, end denne selv ønskede. Han beklager sig vistnok med megen Bitterhed over den Medfart, han led af Borgermesteren, men Sagen er vel den, at han ikke ønskede, at Tvistigheden skulde komme til en saadan Yderlighed, at Bruddet mellem ham og Borgermesteren blev ulægeligt. Derfor har han, da det blev til rigtig Alvor med Sagen, svigtet Mag. Kjeld, der nu ikke vilde eller maaske syntes, at han for sit Embeds Værdigheds Skyld ikke kunde træde tilbage.

I sit Indlæg forlanger Borgermesteren Dom over Mag. Kjeld og hans Medhjælpere, „som saa ubetænksom sig udi dette Værk havde gjort delagtige, paa det at saadanne Ulemper (som ellers muligen ville blive en Sædvane), ej ustraffet skal passere“, og da Mag. Kjeld i sit Indlæg af 6te August fremsætter Beskyldninger, som angaa hans Ære, Velfærd og Embede, saa begjærer han, at han saavel som Mag. Kjeld maa suspenderes fra sit Embede, indtil Dom falder.

Mag. Kjelds Tilsvar er meget vidtløftigt, men skrevet med megen Klarhed og holdt i en mere værdig Tone, end den Skrivelse, han den forrige Gang indleverede. Han beviser af den kirkelige Lovgivning, at Præsten og Medhjælperne ere forpligtede til at formane et Menighedslem, naar de erfare Noget om ham, som fortjener Revselse, men ikke kan straffes ad Lovens Vej, selv om Sagen er tvivlsom og ubevislig. Fremdeles forbyde de kongelige Forordninger, Ordinansen og Skriften ham at føre noget offentligt Bevis for sin Paamindeles Berettigelse; at Borgermesteren her har gjort denne Sag offentlig, fritager ikke ham (Mag. Kjeld) fra hans Pligt

at bevare Taushed om den. Men den kirkelige Lovgivning siger, at hvis den Bandsatte formener sig forurettet i en eller anden Maade, da kan han stevne sig ind for Kongen og Rigets Raad, som da skulle dømme i Sagen. Men denne Bestemmelse har ikke kunnet anvendes her, da Advarselen er given i Stilhed og Enrum, og i det Tilfælde er det udtrykkelig bestemt, at om end Sagen ikke befindes at forholde sig saa, som Rytet gaar, skal det dog ikke komme Nogen til Skade for verdslig Ret. Derfor mente Mag. Kjeld, at han ikke var forpligtet til at staa Borgermesteren til Rette for den hemmelige Advarsel, saameget mere som han jo var bleven tilstedt Sakramentet. Men ikke destomindre, skjønt Lovgivningen fritog ham for enhver Bevisning, saa skulde han dog føre Bevis for sin Berettigelse til at handle mod Borgermesteren saaledes, som han havde gjort, naar han ved Dom blev fritagen for den Taushedspligt, Loven her paalagde ham.

Efterat dette Indlæg var oplæst, adspurgtes begge Parter, om de havde noget Videre at fremføre; da de hertil svarede Nej, faldt Dommen: „Da efter Tiltale, Gjensvar og denne Sags vidtløftige Beskaffenhed, og efterdi Mag. Kjeld Stub udi sit sidst indlagde Forsæt formener sig sin Værk mod Laurids Ruus at skulle kunne forsvare, naar hannem ved Dom eller nøjagtig Befaling Saadant bliver tilsted, og uden saadan Forsikring ikke tør at understaa sig mod Hs. kongl. Maj:s Forordning og sit betroede Embede deraf Noget at bevise for nogen udvortes Ret og dermed henser til højere Ret, jeg ej heller for min Person nogen Befaling ovenpaa Hs. Majestæts Forordning at udstede og bevilge mig kan understaa, haver jeg denne tvistige Sag til den højeste Ret, til kongl. Maj. min allernaadigste Herre og Hs. Majestæts højvise Raad underdanigsten hensesndt og remitteret“.

Sagen var hermed indanket for en anden Domstol. Kapitlet havde altsaa ikke mere at bestille med den, og man

finder heller ikke Mere antegnet om den i Protokollerne. Nogen Tid efter er der rigtignok omtalt nogle Tvistigheder i Anledning af Protokollationen i Sagen, men disse Antegnelser give ingen ny Oplysning, ligesom de ogsaa angaa temmelig uvæsentlige Ting. Mag. Kjeld har naturligvis ifølge Kapitlets Dom søgt at retfærdiggjøre sin Fremgangsmaade for Kongen og Raadet; og som en Følge deraf udstedtes der endnu samme Aar et kongeligt Reskript af 19de December 1639, hvori Borgermesteren Laurids Ruus nedkaldes til Kjøbenhavn. Skrivelsen er rettet til Statholderen Christopher Urne: „Ef-terdi“, heder det, „vi Eder naadigst have forløvet at komme hid ned paa Føret, bede vi Eder og ville, at I tilkalde forn. Laurids Ruus i egen Person uden nogen Undskyldnings Forvendelse, hid neder med Eder sig at forføje, tagende med sig Alt, hvis han sin Sag og førte Proces mod forn. Mester Kjeld med agter at forsvare, hvor vi da selv den Sag naadigst agte at tage til Forhør. Og dersom I, for Forfalds Skyld, ikke kunde hende Eder hid ned at begive, da ville vi dog, I forn. Laurids Ruus med Allerførste at komme hid ned skal befale, saa denne Sag kan bekomme sin Endskaab“.

At dømme efter Tonen i dette Brev, har Kongen og Raadet været stemte fordelagtig for Mag. Kjeld, maaske som en Følge af den Fremstilling, han havde givet af Sagen, hvorvel den rimeligvis ikke har kunnet indeholde meget Nyt, da jo Borgermesteren efter Mag. Kjelds Paastand havde gjort hele Sagen offentlig. — Men enten nu Borgermesteren ved sin Ankomst til Kjøbenhavn har omstemt dem, eller der ere fremkomne andre Oplysninger, saa faldt dog den endelige Dom ud til Borgermesterens Fordel. Om Sommeren 1641 var Kongen selv i Norge, hvor han holdt Herredag i Bergen fra 29de Juni til 6te Juli 1641. Blandt dem, som vare tilstede der, var ogsaa Statholderen, af hvem Kongen maaske

kan have faaet nærmere Oplysning om Sagen. Den 7de Juli udstedtes et Reskript⁸⁾, der lyder, som følger:

„Christian den Fjerde med Guds Naade Danmarks, Nórages, Goters og Venders Konge.

Vor synderlig Gunst tilforn. Vider, eftersom os elskelig hæderlig og vellærd Mester Kjeld Stub, Sognepræst udi vor Kjøbstad Christiania, sig groveligen for nogen Tid siden imod Ordinansen og Kirke-Disciplin haver forseet, idet han Borgermester Laurids Ruus det højeværdige Alterens Sakrament haver uden nogen lovlig Aarsag forbødet, hvorfor vi naadigst ville, at han samme sit Kald skal afstaa og det ikke mere betjene, mens hannem et andet Kald ville bevilge, hvortil han lovlig efter Ordinansen kan blive voceret og kaldet. Dermed sker vor Vilje; befalende dig Gud.

Skrevet paa vort Slot Bergenhuus den 7de Juli
Anno 1641.

Under Vort Signet.

Christian“.

Udskrift: „Os elskelig ærlig og velbyrdig Hr. Jørgen Urne til Aasmark, Ridder, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, og hæderlig og højlærd Mester Oluf Boesen, Superintendent over Oslo Stift“.

I Dommen udtales altsaa ikke, hvem der havde Ret i Tvistens oprindelige Gjenstand; der siges kun, at Mag. Kjeld ikke havde nogen lovlig Grund til at forbyde Borgermesteren Nadveren, og at han havde forbrudt sig ved at gjøre det. Han erklæredes ikke for uværdig til at beklæde det gejstlige Embede, men det ansaaes ikke for raadeligt, at han vedblev i sit Embede i Christiania, hvor han havde lagt sig ud med Byens formaaende Mænd. Kongen og hans Raad maa have

⁸⁾ Originalerne til begge Reskripter findes i Rigsarkivet.

fundet, at Omstændighederne vare formildende, og maaske talte Borgermesterens egen Færd ikke mindst til Undskyldning for Mag. Kjeld. Af det Foregaaende fremgaar det tydelig nok, at Borgermesteren har været en ilsindet og i sin, som det lader til, temmelig hyppige Drukkenskab brutal Mand; hans raa og tirrende Færd vilde have været vanskelig nok at bære med Rolighed for en nok saa sindig Mand, end sige for en Mand med Mag. Kjelds hidsige Gemyt. Mag. Kjeld var endnu temmelig ung, kun lidet over 30 Aar, og dertil ung i Embedet, saa at han manglede den fornødne gejstlige Erfaring; hans Energi og Viljeskraft, der var bleven udviklet under Krigerlivet, vilde ikke rigtig føje sig ind i den Form, hans nye Stilling udkrævede; men at han har omfattet sit Embede med Iver og Nidkærhed, maa man antage, hvis man ej vil benegte Sandfærdigheden af de forhen anførte Beretninger, som Klokkeren og Medhjælperne give om de gjentagne Forligsforsøg med Borgermesteren. Med velment og oprigtig Iver har han altsaa paataget sig det vanskelige Hverv at mægle mellem Borgermesteren og hans Modstander, men der kan vel ikke benegtes Muligheden af, at der senerehen, eftersom Tvisten blev heftigere, har blandet sig andre Bevæggrunde ind, maaske ham selv uafvidende. Han handlede visselig i den fulde Overbevisning, at han havde Ret, muligvis han ogsaa havde det; men at han lod denne i sig selv saa ubetydelige Sag gaa til en saadan Yderlighed, og at han vilde drive den igjennem ved Anvendelse af sin Embedsmyndighed, var ubesindigt, ligesom hans fortsatte Vægning mod at lytte til sine ældre og mere erfarne Kollegers Raad, om at afgjøre det Hele i Mindelighed ved en Smule Eftergivenhed fra sin Side, vidner om en temmelig stor Stivsindighed. I Stridens Hede har han vel ikke saa klart skjelnet mellem, hvad der var en Krænkelser af hans Embeds Værdighed, og hvad der fornærmede hans Person; Tonen i hans ovenfor anførte Indlæg af

6te August tyder ved sin Heflighed hen paa, at han ogsaa følte sig i højeste Grad personlig fornærmet.

Hans Færd i denne Sag vil vel saaledes neppe kunne aldeles retfærdiggjøres; ved Siden af en oprigtig og velment Iver, som man vel ikke kan Andet end erkjende hos ham, har der ogsaa gjort sig gjældende adskillig kjødelig Lidenskablighed, men senere hen, da Alderen og Erfaringen havde dæmpet hans medfødte Heflighed, maatte hans Iver og Nidkjerhed i Embedet visselig blive til Velsignelse for den Menighed, af hvilken han endnu samme Aar blev kaldet, og i hvilken han i over 20 Aar virkede lige til sin Død. Et smukt og visselig træffende Billede giver Claus Frimann os af ham, idet han i sit Digt skildrer ham som den gamle Prædikant, der trods sine graa Haar dog endnu forkynder Guds Ord med Ynglingens Liv og Varme. Alderen har ikke kjølnet, men kun rensset hans Iver, og en bitter Erfaring lært ham at fare frem med Besindighed, men ikke betaget ham Modet:

„Med hellig Iver i Stol han slog,
De Synder ej vilde han spare“.

LIBRARY OF CONGRESS

17

0 020 365 072 3

LIBRARY OF CONGRESS

0 020 365 072 3

